

DEL MONESTIR AL CAMPUS UNIVERSITARI

Ruta pel barri de Pedralbes

**Ajuntament de
Barcelona**

La zona alta

Pedralbes és un barri de la part alta de Barcelona, situat al nord del districte de les Corts, que confina amb Esplugues de Llobregat, la serra de Collserola, el districte de Sarrià - Sant Gervasi, el barri de la Maternitat i Sant Ramon i el barri de les Corts. És una zona residencial, amb una forta presència de centres escolars i universitaris de prestigi i amb unes extenses zones verdes que fan del barri una zona agradable per passejar i fugir de l'enrenou urbà. És l'àrea residencial de més alt nivell econòmic de Barcelona i una de les zones menys densificades de la ciutat, amb 11.864 habitants repartits en 270 hectàrees.

El paisatge de la zona el componen habitatges envoltats de jardins, com a l'entorn de l'avinguda de Pearson i del parc de l'Oreneta, o blocs aïllats, com al voltant de l'avinguda de Pedralbes i de la carretera d'Esplugues. Les cases senyorials defineixen aquest petit racó de la ciutat que concentra un conjunt d'edificacions de gran valor arquitectònic i artístic, que són testimoni de fins a quin punt el modernisme i el noucentisme van arrelar amb força a la ciutat de Barcelona.

El topònim *Petras Albas*, que significa 'pedres blanques', documentat per primera vegada l'any 986, fa referència al color clar de la roca que hi predominava. Encara avui en dia es pot visitar una petita part de la pedrera original que ha donat nom al barri. El nom de Pedralbes va ser adoptat en primera instància pel mas que presidia aquesta àrea i, posteriorment, pel monestir que s'hi va construir al damunt. Durant molts segles, el monestir va ser el veritable centre neuràlgic d'aquesta zona, a més d'un punt central de la política i la societat tant de la ciutat com del país. El seu valor artístic és inqüestionable: hom el considera la joia del gòtic català.

El barri disposa d'altres edificis i monuments que són una referència per a la història de Barcelona, com ara el Palau Reial de Pedralbes, que actualment acull la seu de la Unió per la Mediterrània, els Pavellons Güell, el centre de computació MareNostrium, considerat un dels més importants en el camp de la supercomputació, i el parc de Cervantes, on es troba un dels roserars més importants en l'àmbit internacional. Altres llocs d'interès són el mas Can Canet de la

Santuari de Santa Maria Reina. © Quim Roser

Hi trobem edificis i monuments que són una referència per a la història de Barcelona

Riera, la Torre de Santa Caterina i la Font del Lleó, Santa Maria Reina i la Vil·la Hèlius.

A l'extrem occidental es troba el barri de la Mercè, un projecte d'habitatges socials de l'època franquista i que tenia com a objectiu construir el model d'habitatge ideal d'acord amb els valors tradicionals basats en la família. L'indret forma part avui dia del patri-

moni social i urbà de la ciutat de Barcelona. Val a dir, però, que les famílies obreres que van habitar-lo al començament van anar sent substituïdes per d'altres pertanyents a les classes més benestants.

Aquesta ruta és una invitació a recórrer els carrers de la zona alta de la ciutat, un passeig ple de petites joies modernistes i noucentistes que parlen de la burgesia del segle XX, i a acostar-se al pulmó de Barcelona: una combinació entre la natura i la tranquil·litat que ofereix la serra de Collserola i la història dels edificis arquitectònics, que ens parlen de les transformacions urbanístiques del barri i de la ciutat de Barcelona.

①

Monestir de Pedralbes

Any de construcció: 1327

Adreça: baixada del Monestir, 9

Consulteu l'apartat Accessibilitat i Serveis del web del monestir de Pedralbes

© Quim Roser

Planta baixa i primera planta del claustre accessibles per a persones amb mobilitat reduïda. Cadires de rodes disponibles per a les persones que en necessitin

Senyalística i retolació accessibles en relleu

Senyalística i retolació accessibles en Braille

Maquetes 3D tàctils del monestir i la tomba de la reina

Serveis accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

Per a més informació, consulteu l'apartat Accessibilitat i Serveis del web del monestir de Pedralbes

Imatge del claustre. © Quim Roser

El monestir de Pedralbes va ser fundat l'any 1327 per la reina Elisenda de Montcada, esposa de Jaume II. Va ser habitat per monges clarisses, la branca femenina dels franciscans. Inicialment, hi van ingressar un total de catorze monges i quinze novícies, que van triar com a abadessa Sobirana d'Olzet. Si el monestir ha estat capaç de resistir més de set segles dempeus ha estat, en gran part, perquè Elisenda de Montcada no va parar fins a aconseguir que quedés sota la protecció tant de la casa reial com del Consell de Cent, un fet que li va permetre gaudir d'una sèrie de privilegis. A més, cal afegir que el monestir dels primers temps va ser regit pels llinatges més destacats de la noblesa i la burgesia catalanes, com ara els Montcada, els Pinós, els Cardona, els Cruïlles o els Centelles.

És el monestir urbà femení en ús més importat d'Europa i està íntimament lligat a la història de la ciutat i del seu govern

L'edifici és un dels millors exemples del gòtic català. El conjunt del Museu-monestir de Pedralbes comprèn l'església i el monestir, que gira a l'entorn d'un claustre de tres plantes envoltat de les estances principals: el dormitor, el refetor, la sala capitular, les estances de l'abadessa i les cel·les de dia per al recolliment personal. Completen l'espai la cuina, les procures i la infermeria, un dels edificis hospitalaris més ben conservats del Renaixement.

El segle XVI va representar un punt d'inflexió per a la història del monestir a causa dels canvis provocats per la unió de les corones catalanoaragonesa i castellana i la reforma franciscana de l'estricta observança, dins una reforma general de l'Església. D'una banda, per afavorir la cohesió política i religiosa del territori castellà-aragonès, es va decidir substituir les abadesses de llinatges catalans per d'altres de llinatges castellans. De l'altra, el monestir va viure una important reforma de l'interior que va comportar una proliferació de les cel·les de dia, ja que es volia tendir a una religiositat més intimista i a un reforç de la clausura.

Els canvis sociopolítics dels anys següents també van afectar el monestir. Les guerres

(com la del Francès o la de Successió) van comportar un deteriorament, que es va accentuar a principis del segle XIX. L'any 1893, la contribució econòmica d'Eulàlia Anzizu va permetre realitzar reformes i millores al monestir. El seu treball arxivístic, a més, va posar-ne en valor el llegat històric i artístic. El 1931, sota el govern de la Segona República, l'Estat va declarar el monestir monument historicoartístic nacional i durant la Guerra Civil espanyola va passar a tenir diferents usos segons les vicissituds del moment: dipòsit d'obres d'art, arxiu històric, etc. Actualment, una petita comunitat d'onze monges clarisses viu a les noves dependències annexes del monestir. L'edifici ha esdevingut una icona cultural de la ciutat de Barcelona i acull activitats culturals de tota mena.

Vitralls de la nau central. © Quim Roser

La comunitat

Dins de les muralles també hi havia la fleca, la carnisseria, el conventet, les dependències del servei i els horts. Aquestes instal·lacions, combinades amb les rendes generades per les possessions i les donacions que rebien, permetien que el monestir s'organitzés com una població econòmicament autosuficient de dones aristòcrates, ja que per ingressar-hi calia pagar un dot. El monestir va arribar a disposar d'un important patrimoni, un fet que li va conferir un pes polític i social preponderant en diverses etapes de la seva història.

D'entre els diferents productes que s'hi elaboraven, destaca el mató de Pedralbes o mató de monges. Diu la història que al segle XV les clarisses que hi vivien van regalar a la Serafina, l'esposa del jardiner, una re-

cepta única amb la qual va poder obrir un negoci de matons que es va fer famós a tota la ciutat, fins al punt que, des del segle XIX, és tradició pujar a Pedralbes a comprar el mató de monja el dia de Sant Josep.

Una altra curiositat diu que si per al dia del casament es preveu pluja, s'ha de pujar al monestir amb una cistella d'ous; en rebre-la, les monges reciten: "Santa Clara i Sant Pujol, feu una bona escombrada a aquesta nuvolada que tapa el sol", i d'aquesta manera s'evita la pluja. La tradició ha canviat fins al punt que ja no queda restringida només al dia del casament, sinó que, cada any, ajuntaments com el de Barcelona o Badalona van fins al monestir a fer peticions de tota mena a les monges clarisses a canvi d'una cistella d'ous.

El sepulcre de la reina. © Quim Roser

La capella de Sant Miquel. © Quim Roser

Elisenda de Montcada

La reina Elisenda de Montcada (1292-1364) va ser reina consort de la Corona d'Aragó, dona de Jaume II el Just. Membre d'una de les famílies més poderoses de Catalunya, el llinatge dels Montcada, va participar d'una manera activa i destacada en la vida política i cultural del seu temps. Malgrat que no va prendre mai els hàbits de monja, va participar de les decisions del monestir des del moment de la seva fundació i va contribuir decisivament a fer que aquest no quedés mai sense finançament ni protecció. Quan va quedar vídua, es va allotjar al palau que hi havia fet construir al costat, on va viure fins a la seva mort. En el testament va deixar totes les seves possessions a la comunitat de monges i va demanar que s'enderroqués el palau.

El nom de Pedralbes prové de Petras Albas pel color blanc de la pedrera pròxima

Per a la construcció del monestir, es va aprofitar el pendent suau de la muntanya i algunes estructures del mas Pedralbes. A la part més alta, s'hi va ubicar el dormidor; al nivell mitjà, l'església, i al nivell inferior, els horts. Hi destaca també la capella de Sant Miquel, joia del Trecento català, amb les magnífiques pintures de Ferrer Bassa. Després de cinc anys de treballs de restauració, la capella i les pintures tornen a lluir amb tota l'esplendor. Val a dir que l'etapa final d'aquests treballs s'ha finançat amb l'import de la taxa turística.

2

Can Canet de la Riera

Any de construcció: segles XII–XIV (gòtic)

Adreça: carrer de Bosch i Gimpera, 5–13

© Quim Roser

Visible des d'un espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai privat per a persones sòcies

Can Canet de la Riera senyorejava una finca agrària de més de sis hectàrees. Era una masia típica amb planta basilical de tres cossos —el central, més elevat— que, en el nivell superior, presentava unes golfes. La base de l'edificació data de l'edat mitjana, època de la qual només es conserven unes finestres amb arcs que descansen damunt uns caps esculpits, típics del gòtic català.

L'estructura actual de l'edifici és el resultat de diverses ampliacions dutes a terme a partir del segle XVII, quan la propietat va passar a mans de la família Canet. Al segle XIX, l'extensió de la finca es va anar reduint fins que, l'any 1947, els Canet se'n van desvincular. L'any 1954 la va adquirir el Reial Club de Tennis Barcelona, la institució que va refor-

mar la masia per adaptar-la al nou ús social i que va remodelar els camps de conreu per fer-los aptes per a la pràctica d'aquest esport.

Fundat l'any 1899 com a Barcelona Lawn Tennis Club, el Reial Club de Tennis Barcelona és el màxim responsable de la implantació de l'esport de la raqueta a la nostra ciutat. Com va passar amb altres esports, el tennis va arribar a Barcelona de la mà de ciutadans estrangers que s'hi van instal·lar a finals del segle XIX. Als anys vint, el club es consolida i organitza els campionats mundials *indoor*, disputats al Palau de la Indústria de la Ciutadella. I l'any 1953 Carles Godó posa en marxa un torneig, ara batejat com a Barcelona Open Banc Sabadell Trofeu Conde de Godó, que s'ha convertit en un dels esdeveniments esportius més importants de la ciutat.

3

Santuari de Santa Maria Reina

Any de construcció: 1922–1936

Adreça: carrer de Miret i Sans, 36

© Quim Roser

Totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai obert al públic amb horaris d'entrada

L'església de Santa Maria Reina, també coneguda com a parròquia de Santa Maria de Montserrat, va ser construïda entre els anys 1922 i 1936 amb la finalitat d'establir a Barcelona un monestir benedictí filial del de Montserrat. L'edifici va ser sufragat per Josep Nicolau d'Olzina i en van ser artífexs Nicolau Maria Rubió i Tudurí, que inicià les obres, i Raimon Duran i Reynals, que va ser l'encarregat d'enllestir-les quan l'arquitecte original va haver de marxar a l'exili.

El conjunt, que és mostra del noucentisme d'influència italiana, està format per una església en forma de creu llatina amb cúpula sobre el creuer i absis semicircular, dos claustres i un campanar rectangular, inspirat en el *campanile* de Venècia, al

És una de les mostres més característiques del noucentisme d'influència italiana

presbiteri. Adossats a l'església pel costat septentrional hi ha els edificis annexos del monestir, que actualment són un col·legi major. El pòrtic té forma d'arc de mig punt, rematat per un frontó triangular, i està decorat amb un conjunt de pintures de Josep Obiols realitzades entre 1950 i 1951. La lluneta central està dedicada a l'Assumpció de la Verge, mentre que als laterals hi ha les representacions dels patrons de Barcelona i Catalunya, Santa Eulàlia i Sant Jordi.

4

Torre de Santa Caterina

Any de construcció: segles XII-XIV (gòtic)

Adreça: carrers de Panamà, 21,
i de Miret i Sans, 9

Visible des d'un espai totalment accessible
per a persones amb mobilitat reduïda

Espai privat, es pot veure des de l'exterior

© Quim Roser

També coneguda com a Torre de Pedralbes o del Lleó, es tracta d'una masia d'origen medieval que conserva alguns elements gòtics i que actualment és una casa senyorial. Avui hi trobem el resultat de les nombroses transformacions que ha tingut al llarg del temps. Les fonts documentals informen que a principis del segle XVII ja pertanyia als dominicans i disposava d'una extensió d'unes quaranta hectàrees, dedicades a la producció de vi i oli per al consum dels monjos, a més d'una granja amb bestiar i una horta.

Com a conseqüència de la desamortització dels béns de l'església, l'any 1835 es va enderrocar el convent de Santa Caterina i el 1842 les terres i les altres possessions de la comunitat van ser venudes en subhasta.

*

**A principis del segle XVII la torre
ja pertanyia als dominicans
i es dedicava a produir oli i vi
per als monjos**

La torre va passar a mans de la família Buxó. El 1920 la va adquirir el baró Santiago Güell i López, que va construir-hi algunes dependències noves. Cap a finals dels anys vint i en una peça de terra segregada de la finca es va construir el famós restaurant La Font del Lleó, amb uns jardins projectats per Rubió i Tudurí, que va donar vida al lloc durant setanta anys i va suposar l'inici de l'obertura del que seria el futur carrer que duu aquest nom.

5

Casa Bartomeu

Any de construcció: anterior al 1868

Adreça: carrer de la Rábida, 5

Hi ha diverses escultures i diferents elements
arquitectònics, tant a l'exterior com a l'interior,
que es poden tocar

Espai privat, accessible quan hi ha concert

© Quim Roser

La Casa Bartomeu és una edificació noucentista d'estil mediterrani on va viure el mecenes Josep Bartomeu fins al 1980. Bartomeu la va convertir en un centre de vida artística, especialment pel que fa a la música. Va ser l'escenari d'una programació estable, que abraçava des de l'òpera fins a la música de cambra, passant pel cant coral i el *lied*; la programació s'allargava durant tot l'any: a l'estiu, al Jardí dels Tarongers, i a l'hivern, en una sala de música decorada amb tapissos al·legòrics del muralista Antoni Vila i Arrufat.

La casa és una joia de l'arquitectura noucentista que reivindica els valors mediterranis i els referents clàssics. L'arquitecte Josep M. Martino en va fer un manifest d'estil:

coberta plana amb terrat, jardí ordenat per escales, terrasses i estàtues, alçats dominats per arcs de mig punt i balustrades, parets blanques puntuades ornamentalment per peces de terracota, selecció estètica de la vegetació i ús de l'aigua per refrescar i omplir l'ambient de sons agradables.

Bartomeu, que era enginyer, va participar en la presa de decisions, com ara deixar les instal·lacions vistes, utilitzar materials senzills i tradicionals o bé organitzar les peces interiors al voltant de la Sala de Música, i també va col·laborar en la planificació del jardí. Actualment, la Casa Bartomeu continua programant concerts de manera estable, sota la promoció del Consell Català de la Música, amb la qual cosa fa justícia a la memòria del seu antic propietari.

6

Parc Natural de Collserola

Adreça: **Parc Natural de Collserola (carretera de les Aigües)**

Espai natural parcialment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Per a més informació, consulteu el Centre d'Informació del Parc Natural de la Serra de Collserola: <https://parcs.diba.cat/web/accessibilitat/detall-equipament/-/contingut/176272/centre-d-informacio-del-parc>

Espai públic

© Quim Roser

La serra de Collserola és avui un parc natural extensament boscós, però històricament no sempre ha estat així. A finals del segle XIX bona part del territori estava ocupat per masies i àrees agrícoles que es dedicaven principalment al conreu de la vinya. Al segle XX, es va iniciar un procés d'expansió urbanística i d'abandonament agrícola que, lligat a un creixent ús del lleure, va anar transformant el paisatge. Per això es diu que Collserola ha estat escenari i suport de l'activitat humana i que el seu paisatge actual és fruit d'aquesta interacció històrica.

A mitjans del segle XIX Collserola comença a ser utilitzada per a l'oci. Es construeixen les primeres cases d'estiueig a les carenes barcelonines de la serra i noves carreteres

que en faciliten l'accés. La serra deixa de ser barrera i es converteix en lloc d'aplecs i excursions. Durant les dues primeres dècades del segle XX, amb la construcció dels funiculars, els tramvies, els carrilets i els ferrocarrils i l'ampliació de la xarxa de carreteres, es produeix un increment de l'ús de la serra com mai no s'havia vist. L'anomenat "pulmó verd" de la ciutat esdevé una zona ideal per practicar esport, passejar i estar en contacte amb la natura.

De les gairebé onze mil hectàrees de la serra de Collserola, vuit mil van convertir-se en el parc de Collserola el 1987 i, el 2010, van ser declarades parc natural per tal de garantir-ne la preservació. La zona protegida està gestionada pel Consorci del Parc de Collserola.

7

Barri de la Mercè

Any de construcció: **1946**

Adreça: **entre la carretera d'Esplugues i Collserola**

Espai parcialment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

Espai públic

© Quim Roser

El barri de la Mercè va néixer com un poble aïllat enmig de la muntanya per tal d'oferir habitatge de protecció oficial en temps de postguerra. L'Obra Sindical del Hogar va ser la responsable de dur a terme el projecte, que preveia l'edificació de 123 habitatges. Es tractava de cases blanques unifamiliars amb uns baixos que, més tard, van ser utilitzats per establir petits comerços per abastir el veïnat amb productes de primera necessitat. El projecte pretenia fugir de models republicans més comunitaristes, com els del GATCPAC o la Casa Bloc. Volia, en canvi, representar la nova ideologia imperant, que tenia com a eix vertebrador la institució de la família. Així, originalment, totes les cases estaven pensades per oferir un espai per al matrimoni, un per als fills i un per a les filles, a més d'una zona comuna.

Va ser una de les primeres iniciatives d'habitatge social del franquisme, i cercava trobar el model d'habitatge ideal

Un dels elements més destacables del barri és la seva festa major, que es va celebrar per primer cop l'any 1955 i que de seguida va convertir-se en un acte veïnal rellevant que encara avui és ben viu. Actualment, el barri de la Mercè es manté un espai singular dins de Pedralbes, amb una arquitectura que ens fa pensar més en un petit poble de muntanya que no pas en un barri d'una gran ciutat.

8

Parc de Cervantes

Any d'inauguració: 1965

Adreça: **avinguda Diagonal, 706**

Espai parcialment accessible per a persones amb mobilitat reduïda; camins de terra, pujades i escales

Espai públic amb horaris d'obertura

© Quim Roser

El parc de Cervantes és un espai verd amb grans àrees de gespa, camins amples i un terreny de pendent suau que destaca per la nombrosa presència de rosers. Duu el nom de l'escriptor Miguel de Cervantes, al qual es va dedicar una placa commemorativa dissenyada per Carme Hosta en el quart centenari de l'edició d'*El Quixot*.

Dins de les quatre hectàrees que ocupa trobem una col·lecció excepcional de més de deu mil roserars d'unes dues mil espècies i varietats diferents que, en el millor moment de floració, entre el maig i el juny, poden arribar a presentar prop de cent cinquanta mil roses obertes. La idea de crear un roserar a Barcelona neix l'any 1929, quan Nicolau Maria Rubió i Tudurí organitzà un concurs internacional de roses noves. L'any 1931, el

És un dels parcs especialitzats en roses més importants d'Europa

concur es va celebrar prop del Teatre Grec. Finalment, l'any 1965 el roserar es traslladà a l'actual parc de Cervantes. Encara ara s'hi celebra cada primavera el Concurs Internacional de Roses Noves de Barcelona.

Hi trobem també arbres fruiters, com el cirerer o el caqui, i una gran quantitat de plantes aromàtiques. El parc també destaca per les escultures, com ara l'obra *Rombes bessons* (1977), una peça de caràcter geomètric d'Andreu Alfaro, i un nu femení, *Serenitat* (1964), d'Eulàlia Fàbrega de Sentmenat.

9

Pavellons Güell

Any de construcció: 1884-1887

Adreça: **avinguda de Pedralbes, 15**

La reixa de l'entrada es pot tocar

Espai visitable amb entrada de pagament; actualment tancat per obres de reforma

© Quim Roser

Eusebi Güell va encarregar a Antoni Gaudí el disseny dels jardins del seu palau d'estiueig i la construcció de les portes d'entrada del perímetre i dels dos pavellons d'accés destinats a la casa del porter i a les cavallerisses. És el primer gran treball de Gaudí i s'hi poden apreciar algunes constants de la seva arquitectura: els arcs, les voltes en paràbola o les cúpules hiperbòliques.

La casa del porter està formada per dues plantes rematades per una cúpula amb llanterna. Gaudí fa servir la tàpia de fang cru com a mur i opta per les totxanes de colors a les cantonades i a les zones de les parets més exposades als esforços de càrrega. El pavelló de les cavallerisses també té una composició doble: un cos principal,

on hi ha les quadres dels cavalls, i un segon cos, de planta circular, amb una volta esfèrica que cobreix l'espai conegut com a picador. Tant la coberta de la casa del porter com la del picador estan revestides amb la innovadora tècnica del trencadís. El conjunt és una síntesi entre innovació i treball artesanal decoratiu que troba el seu màxim exponent en la porta de ferro forjada que representa el drac Lladó del Jardí de les Hespèrides.

En passar a mans de la Universitat de Barcelona, els pavellons es van readaptar i l'any 1969 van ser declarats monument historicoartístic de caràcter nacional. Actualment, s'ha cedit l'ús a l'Institut Municipal del Paisatge Urbà, que du a terme una restauració integral de l'espai.

10

Jardins de Torre Girona

Any de construcció: 1860

Adreça: carrer de Jordi Girona, 31

 Espai totalment accessible per a persones amb mobilitat reduïda

 Espai públic

© Quim Roser

El recinte de Torre Girona data del 1860; era la finca privada d'estiueig del banquer i alcalde Manuel Girona, conegut perquè va finançar la remodelació de la façana de la catedral de Barcelona. El conjunt consta d'una casa d'estil neoclàssic i d'uns jardins romàntics, reflex dels que es feien a Europa en aquells moments. L'encarregat de construir la torre va ser l'arquitecte Oriol Mestres, que també fou el responsable de la reforma del Gran Teatre del Liceu; és per això que es troben paral·lelismes entre totes dues construccions. Als anys quaranta s'hi va construir la capella, dessacralitzada més tard per poder-la dedicar a usos no religiosos. Amb els anys, el recinte va anar canviant d'usos, i avui dia és la seu del rectorat de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). A la capella, hi ha instal·lat el superordinador MareNostrum.

El conjunt consta d'una casa d'estil neoclàssic i uns jardins romàntics a imatge de l'estil de moda a Europa

Als jardins que l'envolten, propietat de la UPC, s'hi desenvolupa un projecte per mirar de recuperar la biodiversitat. Així, se n'ha reforçat la cobertura arbustiva, s'hi ha construït un espai d'herbes aromàtiques i se n'han naturalitzat les basses. I encara es pretén anar més enllà creant-hi un jardí de papallones, instal·lant-hi caixes niu per a ocells i ratpenats, promovent-hi la conservació dels esquiroles o eliminant-ne espècies exòtiques i invasores, entre altres accions.

11

Palau Reial de Pedralbes

Any de construcció: 1919

Adreça: avinguda Diagonal, 686

 Espai parcialment accessible per a persones amb mobilitat reduïda; camins de sorra i pujades

 Espai públic amb horaris d'obertura

© Quim Roser

Amb 7,28 hectàrees, és un dels jardins històrics més extensos de la ciutat. La història dels jardins i l'actual Palau Reial de Pedralbes està íntimament lligada a l'esdevenir polític de la ciutat. Els jardins i el palau pertanyien a la família Güell, però després de la mort d'Eusebi Güell els hereus van cedir, el 1918, part de la finca a la ciutat perquè aquesta li regalés al rei Alfons XIII com a residència reial. Aquest gest suposadament altruista amagava la voluntat d'urbanitzar la zona que connectava la plaça de Francesc Macià amb el Palau Reial i, així, revaloritzar el preu dels terrenys. Les obres per convertir la finca Güell i la seva masia en el palau per al rei van ser dirigides per Eusebi Bona i Francesc de Paula Nebot. Nicolau Maria Rubió i Tudurí en va dissenyar els jardins,

on es conserva un interessant conjunt escultòric amb obres d'Antoni Gaudí, Eulàlia Fàbregas, Enric Casanovas i Josep Llimona, entre d'altres.

Els usos del Palau Reial i de la gran zona verda que l'envolta després d'expropiar-ne la casa reial han estat diversos: amb la proclamació de la República, l'espai va ser cedit a l'Ajuntament, que va convertir els jardins en un parc públic i va instal·lar el Museu d'Arts Decoratives al palau. Durant la dictadura, l'edifici va ser la residència oficial de Franco a Barcelona. I amb l'arribada de la democràcia, els jardins tornaren a ser d'ús públic. El palau és actualment la seu de la Secretaria General de la Unió per al Mediterrani. A l'estiu els jardins acullen un festival de música.

Campus Nord Universitari

Any de construcció: inici al 1953

Adreça: zona delimitada per avinguda del Doctor Marañón, avinguda de Joan XXIII, avinguda de Pedralbes, carrer de Jordi Girona, carrer de Dulcet, plaça d'Eusebi Güell, carrer de Sor Eulàlia de Anzizu, carrer del Gran Capità i avinguda de l'Exèrcit

La Universitat Politècnica de Catalunya garanteix l'aplicació del disseny universal en els seus espais, físics i virtuals, i en els serveis i processos. La Universitat de Barcelona disposa de programes d'integració per a estudiants amb discapacitat

Per a més informació, consulteu:

<https://inclusio.upc.edu/ca/compromis-upc>

<http://www.ub.edu/integracio/presentacio.html>

Espai públic amb horaris d'obertura

Facultat de Dret. © Quim Roser

En el que era un antic terreny agrícola del municipi de les Corts de Sarrià, avui hi trobem la major concentració d'universitats de la ciutat de Barcelona. Molts dels edificis presenten un estil afí a l'arquitectura prototípica del franquisme, però també és possible trobar-hi edificacions més avantguardistes, obres d'arquitectes de renom premiades per les seves innovacions formals i el seu caràcter modern. En destaquen la Facultat d'Economia i Empresa, la Facultat de Dret i l'ampliació, a càrrec de Josep Antoni Corberch, de l'Escola d'Arquitectura.

L'edifici de la Facultat de Dret, construït el 1957 i premi FAD d'Arquitectura el 1958, és un exemple del canvi de l'arquitectura pública després de la Guerra Civil. L'edifici

va suposar una innovació formalitzada en tres cossos: el de les aules, que s'organitza mitjançant un vestíbul i patis interiors; el dels seminaris, amb cinc plantes, i el de l'administració, la biblioteca i l'aula magna. L'edifici exemplifica clarament l'arquitectura racionalista i funcionalista i utilitza un llenguatge arquitectònic contemporani que rebutja l'academicisme monumental que imperava en el país. A més, s'hi integren altres arts, com mostra el mural situat sobre la porta principal de la facultat (*Les taules de la llei*, de l'escultor Josep Maria Subirachs i el ceramista Antoni Cumella). L'Escola d'Alts Estudis Mercantils i Escola Universitària d'Empresarials, actualment Facultat d'Economia i Empresa, obra de Xavier Carvajal i Rafael García de Castro, és una excel·lent mostra d'arquitectura

Edifici Nexus I. © Quim Roser

Facultat d'Economia i Empresa.
© Quim Roser

Edifici Nexus II. © Quim Roser

Impulsat durant el franquisme, el conjunt té un cert caràcter monumental, amb diversos edificis escampats entre jardins

neorealista i fa gala d'una sèrie de principis constructius moderns, com la manca de color sobre el formigó nu o la divisió de les vidrieres externes en formes geomètriques.

Entre el 1984 i el 1996 es construeix el Campus Nord per potenciar la ciència i la tecnologia des de la Universitat Politècnica. Actualment, té set mil estudiants i més de mil cinc-cents docents i investigadors, i és un dels campus més prestigiosos

de l'Estat espanyol. A més de les tres facultats, està envoltat de centres d'investigació, com els edificis Nexus I, dedicat a la informàtica i la matemàtica aplicada, i Nexus II, dissenyat per l'estudi de Ricard Bofill i destinat a acollir empreses i institucions de base tecnològica, l'Institut de Robòtica i Informàtica Industrial i el Centre Internacional d'Hidrologia Subterrània, que situen Barcelona com a ciutat capdavantera en la recerca tecnològica dins de l'àmbit europeu. Un altre element destacat del campus és el Centre de Supercomputació de Barcelona, dins el qual es troba el superordinador MareNostrum, implicat en recerques sobre el canvi climàtic, les ones gravitacionals, la vacuna contra la sida, les noves teràpies de radiació contra el càncer i també en simulacions sobre la producció d'energia de fusió.

Un barri per descobrir

Al llarg d'aquesta ruta s'ha pogut resseguir el barri de Pedralbes, una àrea de Barcelona que fins al segle XI era bàsicament coneguda per la seva pedrera de pedra blanca. Va ser amb la construcció del monestir de Pedralbes que la zona va començar a adquirir importància i a situar-se dins del pla de Barcelona com a centre social, polític i econòmic. El monestir va tenir, des del seu origen, un caràcter privilegiat que ha perdurat al llarg dels segles com a singularitat del barri de la zona alta de Barcelona.

Al primer terç del segle XIV, el monestir consolida el seu domini parroquial a la zona i al seu voltant es comença a crear un petit nucli de població autònoma. Tanmateix, fins al segle XIX, al barri, només s'hi pujava per fer-hi excursions i visitar-ne el monestir o comprar mató a Ca la Serafina. És a partir de mitjans del segle XX quan comencen a proliferar les cases d'estiueig i, per fi, Pedralbes es pot començar a considerar una zona habitada de la ciutat. Molts d'aquests casalots s'edifiquen sobre antics masos medievals que, després d'intenses remodelacions, esdevenen veritables joies del modernisme i el noucentisme català.

Tal com s'ha explicat al llarg de la ruta, la urbanització del barri de Pedralbes va íntima-

ment lligada a tres esdeveniments. El primer, la celebració de l'Exposició Universal, l'any 1929, que va comportar la donació del palau de la família Güell a la reialesa, que va ser el motiu pel qual es va urbanitzar la part de la Diagonal des de l'actual plaça de Francesc Macià fins a l'esmentada finca. En segon lloc, la celebració del Congrés Eucarístic a la plaça de Pius XII, que va impulsar una urbanització molt més sòlida de tota aquesta zona. Finalment, la creació del Campus Universitari comportà una urbanització definitiva de tota l'àrea de Pedralbes. No hi ha dubte que l'obertura de la Diagonal no pot explicar-se deslliçada d'aquests fets, que marquen la història no només del barri, sinó de tota la ciutat.

Grans espais verds d'ús públic i privat, cases senyorials d'alt valor artístic i arquitectònic edificades sobre antigues construccions medievals, poca densitat de població i un ambient tranquil de zona residencial defineixen el barri de Pedralbes, que, més enllà de les edificacions que la ruta ha presentat, ofereix altres indrets d'interès patrimonial, com la Vil·la Hèlius (13), la Casa Hurtado (14), la Casa Carreras (15), la Torre Moré (16) o la caserna del Bruc (17).

Per conèixer de més a prop el barri, us hi podeu endinsar amb la mirada d'un turista.

Vil·la Hèlius. © Quim Roser

Casa Hurtado. © Quim Roser

Caserna del Bruc. © Quim Roser

Consultar els següents recursos us serà de gran ajuda:

- *Itineraris. Les Corts. Des de l'època medieval fins al segle XX*, de Lluís Bou. Ajuntament de Barcelona, 2005.
- *Itineraris. Les Corts 2. El pas a la modernitat*, de Lluís Bou. Ajuntament de Barcelona, 2005.
- *Masies de les Corts*, d'Imma Navarro. Ajuntament de Barcelona, Districte de les Corts, 1993.
- *Petras Albas. El monestir de Pedralbes i els Montcada (1326-1673). Catàleg*. Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura Barcelona, 2001.

DEL MONESTIR AL CAMPUS UNIVERSITARI Barri de Pedralbes

1. **Monestir de Pedralbes**
(baixada del Monestir, 9)
2. **Can Canet de la Riera**
(carrer de Bosch i Gimpera, 5-13)
3. **Santuari de Santa Maria Reina**
(carrer de Miret i Sans, 36)
4. **Torre de Santa Caterina**
(carrers de Panamà, 21, i de Miret i Sans, 9)
5. **Casa Bartomeu**
(carrer de la Ràbida, 5)
6. **Parc de Collserola**
7. **Barri de la Mercè**
(entre la carretera d'Esplugues i Collserola)
8. **Parc de Cervantes**
(avinguda Diagonal, 706)
9. **Pavellons Güell**
(avinguda de Pedralbes, 15)
10. **Jardins de Torre Girona**
(carrer de Jordi Girona, 31)
11. **Palau Reial**
(avinguda Diagonal, 686)
12. **Campus Universitari**
13. **Villa Hèlius**
(carrer de Panamà, 13)
14. **Casa Hurtado**
(avinguda de Pedralbes, 46 - 48)
15. **Casa Carreras**
(avinguda Pearson, 14-16)
16. **Torre Moré**
(carrer de Miret i Sans, 2)
17. **Caserna del Bruc**
(carrer de l'Exèrcit, 7)

Distància: 7 km (entre els punts 1 i 12)

Temps estimat: 3 h

